

Тетяна Жигун
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПОХІДНІ ПРИКМЕТНИКИ НА -С'К-ИЙ ТА -Н-ИЙ: СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРФІКСІВ

У статті аналізується консонантно-вокалічна структура інтерфіксів у прикметниках на -с'к-(ий) та -н-(ий), -н'-(ій), виявляються їхні типологічні особливості та межі варіативності.

Ключові слова: *прикметник, інтерфікс, алоінтерфікс, консонантно-вокалічна структура, конститутивна функція.*

Учені неодноразово наголошували на тому, що в мовах із розвинутими морфологічними системами повинна бути здійснена систематизація та упорядкування усіх морфологічних явищ, без чого не може бути адекватно представлена ні парадигматика, ні словотворення [15, 80]. Явище вставки фонем і фонемосполук – інтерфіксація – за регулярністю та продуктивністю поступається таким морфологічним явищам, як чергування та усічення. Однак інтерфікси заслуговують на особливу увагу, тому що, уживаючись у позиції перед словотвірними суфіксами, на думку одних учених, значно розширюють їхню реалізацію як похідних морфем (А. Грищенко [6, 128–140], М. Жовтобрюх [8, 88], І. Ковалик [12, 20], М. Плющ [17, 254–304], М. Шанський [19, 42]) чи аломорфів морфем (В. Лопатін [14, 48–50]). Або ж, не маючи статусу морфем, інтерфікси забезпечують можливість поєднання словотвірних формантів із твірними основами, як вважають інші вчені (В. Горпинич [5, 189–195], К. Городенська [4, 12–14], О. Земська [9, 174–181], М. Кравченко [4, 12–14]). Повноцінний опис будь-якої системи неможливий без урахування всіх мовних фактів. В українському мовознавстві інтерфіксація як системне явище ще не описана, зокрема не систематизовані всі інтерфікси, не виявлені умови та позиції їхньої реалізації, їхні функціональні можливості. Неповні переліки окремих інтерфіксів подаються у зв'язку з дослідженням словотворення окремих частин мови, зокрема прикметників (Т. Антонюк, В. Горпинич, А. Грищенко), морфологічних явищ у процесі словотворення (В. Горпинич, М. Кравченко, М. Федурко), суфіксальної підсистеми української мови (К. Городенська, Є. Карпіловська).

На наш погляд, систематизований опис інтерфіксів має базуватися, по-перше, на сформульованих принципах виокремлення інтерфіксів й, по-друге, на докладному описові їхньої структури та фонемного вираження, а вже потім необхідно з'ясувати, значення чи значущість [3, 47–52] відповідає цій формі і яку функцію вони виконують у слові. Адже використання фонологічних критеріїв для розв'язання морфемних і морфонологічних проблем – одна з основних вимог коректного лінгвістичного аналізу [1, 26–27]. Фонологія морфеми (“закономірності звукового оформлення морфем”, за М. Трубецьким) має “як внутрішньомовні, так і міжмовні, типологічні ознаки” [11, 78]. В українстиці відомі дослідження, присвячені фонології коренів (В. Перебийніс [16]), закінчень іменників (Л. Комарова [13]), префіксів прикметників (І. Савченко [18]). Фонологічні ознаки інтерфіксів ще не були предметом спеціального розгляду. Інвентаризація консонантно-вокалічних структур, їхніх складових і акцентних характеристик дозволить не лише систематизувати уживані в українських прикметниках інтерфікси, а й виявити, які саме групи голосних і приголосних беруть участь в організації фонемної структури інтерфіксів, як вони корелюють зі складом та наголосом, а також загальні та індивідуальні особливості їхньої уживаності в різних прикметниках.

Метою нашого дослідження була систематизація усіх можливих інтерфіксів у похідних прикметниках на **-с'к-(ий)** та **-н-(ий)**, **-н'-(ий)**, встановлення меж фонемної варіативності інтерфіксів, співвіднесеності зі складом та виявлення типологічних формально-структурних і складових особливостей.

За базою даних автоматизованої системи морфемно-словотвірного аналізу української мови, що укладена в лабораторії комп'ютерної лінгвістики Інституту філології Київського національного університету, в українській мові 3970 прикметників містять суфікс **-с'к-**, 19352 прикметники – **-н-** і 299 – **-н'**. Інтерфіксальне приєднання **-с'к-** відбувається у 9,97 % похідних (396 слів), а **-н-**, **-н'** – у 25,3 % (4980 слів). Суфікси **-н-** і **-н'** є аломорфами однієї морфеми з інваріантним категоріальним значенням ‘ознака’, що приєднуються до твірних основ, які переважно належать до тих самих семантичних груп, але реалізуються в

різних позиціях: **-н-** перед закінченнями, що вимагають твердої суфіксальної фонемі (*основ-н-ий, -ого, -а, -е...*), **-н'-** – перед закінченнями, що спричинюють чергування за м'якістю (*основ-н'-і, основ-н'-ій, дома-ш/н'-ій, дома-ш/н'-і*).

Проведене дослідження структурно-складової організації інтерфіксів у похідних українських прикметниках виявляє такі особливості.

Прикметникові інтерфікси і кількісно, і структурно різноманітні. Вони можуть бути нескладові, одно-, дво- і трискладові. При описі структури інтерфікса склад визначається не у традиційному його розумінні – як “закономірне повторення сполучуваності чи комбінування різних фонем” [2, 341], а як послідовність голосних і приголосних в інтерфіксі. У позиції перед **-с'к-** можливі 27 (*29*) інтерфіксів, що є реалізацією однієї з 10(*11) структур: односкладових Г, ПП, ПП', ПП'', П'ПП, двоскладових ГП (*ГП'П), ГПП, ПП'П, ПП'П'; трискладової ПП'ПП (*ГП'ГП'П) (табл. 1).

Таблиця 1. Інтерфікси у прикметниках на с'к-ий

Структура інтерфікса	Інтерфікс	Кількість слів	Приклад
Г	-е-с'к-	3	<i>кн'аж-е-с'к-ий</i>
ПП	-ів-с'к-	213	<i>син'-ів-с'к-ий</i> <i>жених-ів-с'к-ий</i>
	-ов-с'к-	12	<i>угод-ов-с'к-ий</i> <i>нат-ов-с'к-ий</i>
	-ан-с'к-	46	<i>молдав-ан-с'к-ий</i> <i>перу-ан-с'к-ий</i> <i>го-ан-с'к-ий</i>
	-ин-с'к-	30	<i>кахет-ин-с'к-ий</i> <i>наш-ин-с'к-ий</i>
	-ен-с'к-	11	<i>керч-ен-с'к-ий</i> <i>наш-ен-с'к-ий</i> <i>фрунз-ен-с'к-ий</i>

* Символ зірочка * позначає мовленнєву варіативну структуру інтерфікса та його кількісні показники.

Структура інтерфікса	Інтерфікс	Кількість слів	Приклад
ГП	-он-с'к-	2	<i>сакс-он-с'к-ий</i>
	-ар-с'к-	9	<i>нуд'г-ар-с'к-ий</i>
	-ер-с'к-	2	<i>брат-ер-с'к-ий</i>
	-ат-с'к-	2	<i>схизм-ат-с'к-ий</i>
	-ид-с'к-	2	<i>перс-ид-с'к-ий</i>
	-им-с'к-	1	<i>уф-им-с'к-ий</i>
ГП'	-ій-с'к-	39	<i>евенк-ій-с'к-ий</i> <i>мал'-ій-с'к-ий</i>
	-ий-с'к-	1	<i>хант-ий-с'к-ий</i>
	-ей-с'к-	3	<i>епікур-ей-с'к-ий</i> <i>суд-ей-с'к-ий</i>
	-ал'-с'к-	1	<i>прованс-ал'-с'к-ий</i>
	-тей-с'к-	1	<i>адмірал-тей-с'к-ий</i>
ГГП	-іан-с'к-	5	<i>термідор'-іан-с'к-ий</i> <i>марс'-іан-с'к-ий</i>
*ГП'ГП	*-ійан-с'к-		<i>*марс'-ійан-с'к-ий</i>
П'ГП	-йан-с'к-	1	<i>гегел'-йан-с'к-ий</i>
ПГП'	-тел'-с'к-	1	<i>напл'ува-тел'-с'к-ий</i>
ГПГП	-итан-с'к-	1	<i>мавр-итан-с'к-ий</i>
	-ітан-с'к-	3	<i>неапол'-ітан-с'к-ий</i> <i>тр'іпол'-ітан-с'к-ий</i>
	-елен-с'к-	2	<i>ус-елен-с'к-ий</i>
ГП'ГП	-ит'ан-с'к-	1	<i>негр-ит'ан-с'к-ий</i>
	-ин'-ів-с'к-	1	<i>сковород-ин'-ів-с'к-ий</i>
ГПГП'	-олез'-с'к-	2	<i>конг-олез'-к-ий</i>
ГП'ТГП *ГП'ГП'ГП	-уз'іан-с'к-	1	<i>мал'т-уз'іан-с'к-ий</i>
	*-уз'ійан-с'к-		<i>*мал'т-уз'ійан-с'к-ий</i>
10/*11	27 (+ *2)	396	

У позиції перед **-н/-н'**- можливі 24 інтерфікси, що належать до однієї з семи структур: нескладових П, П'; односкладових ГП, ГП' (*ГП'); двоскладових ГГП', ГПГП, ГП'ГП (табл. 2).

Таблиця 2. Інтерфікси у прикметниках на -н-(ий), -н'-(ій)

Структура інтерфікса	Інтерфікс	Кількість слів	Приклад
П'	-л'-н-	3281	<i>навча-л'-н-ий</i>
П	-з-н-	29	<i>мовча-з-н-ий</i>
ГП'	-ал'-н-	188	<i>тон-ал'-н-ий</i>
	-ій-н-	1	<i>жал'уз'-ій-н-ий</i>
	-ей-н-	1	<i>жел-ей-н-ий</i>
ГП	-иш-н'-	14	<i>навкол-иш-н'-ій</i>
		2	<i>кол-иш-н'-ій</i>
	-іш-н'-	20	<i>уден'-іш-н'-ий</i>
	-еш-н'-	9	<i>тут-еш-н'-ій</i>
	-ош-н'-	1	<i>там-ош-н'-ій</i>
	-аш-н'-	8	<i>вден'-аш-н'-ій</i>
	-іч-н-	541	<i>академ-іч-н-ий</i>
	-ич-н-	91	<i>геометр-ич-н-ий</i>
	-оз-н-	3	<i>гангрен-оз-н-ий</i>
	-аз-н-	7	<i>буржу-аз-н-ий</i>
	-ов-н-	482	<i>такт-ов-н-ий</i>
	-ив-н-	194	<i>ефект-ив-н-ий</i>
	-ем-н-	1	<i>тай-ем-н-ий</i>
	-ет-н-	1	<i>кабар-ет-н-ий</i>
	-ар-н-	58	<i>сум-ар-н-ий</i>
ГПП' *ГП'	-іал'-н-	10	<i>прем-іал'-н-ий</i>
	*-ал'-н-		<i>*премій-ал'-н-ий</i>
ГП'ГП	-уал'-н-	29	<i>індивід-уал'-н-ий</i>
ГПГП	-атич-н-	6	<i>синтагм-атич-н-ий</i>
	-атоз-н-	1	<i>ком-атоз-н-ий</i>
7	24	4980	

У позиції перед обома суфіксами можливі лише 4 фонемоструктури інтерфіксів: односкладові ГП, ГП' і двоскладові ГПП, ГП'ГП. Показово, що в сучасній українській мові простежується тенденція до зняття з'яння у двоскладових (ГПП) і трискладових (ГП'ГП) структурах шляхом закриття відкритого складу в інтерфіксах перед -с'к- : і-ан → ій-ан (*марс'-іан-с'к-ий*)

→ *марс'-ійан-с'к-ий*), уз'-і-ан → уз'-ій-ан (*мал'т-уз'іан-с'к-ий* → *мал'т-уз'ійан-с'к-ий*). Натомість зняття з'яння в інтерфіксі ГП' перед суфіксом -н- відбувається тоді, коли інтерфікс приєднується не до усичної основи і має у такому разі типову складову структуру ПП' : і-ан → ій-ан (*мес'-іан-с'к-ий* → *мес'ій-ан-с'к-ий*). Як показують фонетичні та соціофонетичні дослідження, /й/ присутній у вимові носіїв української мови. Цю особливість української вимови фіксував “Правопис української мови” 1929 р. У сучасній українській орфографії помітною є тенденція до закріплення такої вимови на письмі.

Чотирифонемні інтерфікси мають ритмічну будову, тобто повторення тактів ПП–ПП [16, 167–168]: *ин'-ів* (*сковород-ин'-ів-с'к-ий* < *с. Сковород-ин'-ів-ка*), **ій-ан* (*йунітер'-ій-ан-с'к-ий*), *ит-ан* (*мавр-ит-ан-с'к-ий*), *ит'-ан* (*негр-ит'-ан-с'к-ий*), *іт-ан* (*неапол'-іт-ан-с'к-ий*), *ай-іч* (*проз-ай-іч-н-ий* < *проз-а*), *ат-ич* (*фонем-ат-ич-н-ий* < *фонем-а*), *ат-оз* (*ком-ат-оз-н-ий* < *ком-а*). У такому випадку, очевидно, можна говорити про складний інтерфікс, утворений поєднанням двох простих.

Типовими перед обома суфіксами є односкладові структури ПП і ПП', які заповнені найбільшою кількістю інтерфіксів – 15 перед **-с'к-**: **ів** (*учн'-ів-с'к-ий*), **ов** (*толст-ов-с'к-ий*), **ан** (*республ'ік-ан-с'к-ий*), **ин** (*сестр-ин-с'к-ий*), **ен** (*кладовишч-ен-с'к-ий*), **он** (*сакс-он-с'к-ий*), **ар** (*жнив-ар-с'к-ий*), **ер** (*брат-ер-с'к-ий*), **ат** (*схизм-ат-с'к-ий*), **ид** (*перс-ид-с'к-ий*), **им** (*уф-им-с'к-ий*), **ій** (*ніфагор'-ій-с'к-ий*), **ий** (*хант-ий-с'к-ий*), **ей** (*жит-ей-с'к-ий*), **ал'** (*прованс-ал'-с'к-ий*) і мають найбільшу кількісну актуалізацію у словах: у 374 із загальної кількості 396 інтерфіксальних прикметників (94 %). У прикметниках на **-н-/-н'**- типові односкладові структури ПП, ПП' за фонемним вираженням також найбільш різноманітні. Вони можуть бути заповнені одним із 17 інтерфіксів: **ал'** (*тебр-ал'-н-ий*), **ій** (*жал'уз'-ій-н-ий*), **ей** (*жел-ей-н-ий*), **іч** (*академ-іч-н-ий*), **ич** (*геометр-ич-н-ий*), **ов** (*такт-ов-н-ий*), **ив** (*ефект-ив-н-ий*), **аз** (*буржу-аз-н-ий*), **оз** (*гангрен-оз-н-ий*), **ар** (*сум-ар-н-ий*), **ем** (*тай-ем-н-ий*), **ет** (*кабар-ет-н-ий*), **иш** (*навкол-иш-н-ий*), **іш** (*уден'-иш-н'-ій*), **еш** (*тут-еш-н'-ій*), **ош** (*там-ош-н'-ій*), **аш** (*вден'-аш-н'-ій*), що вживані у 1622 похідних (32,6 % загальної

кількості інтерфіксальних прикметників). Однак найпотужнішою є нескладова структура П' з фонемним вираженням л', яка забезпечує план вираження понад 65,9% усіх прикметників (3281), похідних від дієслів (*збира-л'-н-ий, точи-л'-н-ий*). Іноді в таких похідних виокремлюють інтерфікс ал', аргументуючи це пристосуванням відкритої основи дієслова до закритих іменних основ [7, 166]. У такому разі, на нашу думку, стає невиразною узгоджуваність інтерфіксів із певним типом основ і не враховується характер їхнього виникнення в мові, а також морфонологічна специфіка дієслівних основ, переважна більшість яких має фіналь на голосну. Різні за походженням інтерфікси ал' (з латинського суфікса *-alis*) та л' (вставний, *-л'н-* виник із *-ьн-* та вставного л) сумісні лише з певною категорійною семантикою твірних основ: іменникові основи на приголосну вимагають інтерфікса ал', *іал'*: *зод'іак-ал'-н-ий, зон-ал'-н-ий, музик-ал'-н-ий, театр-ал'-н-ий, тон-ал'-н-ий, ген'-іал'-н-ий, стипенд'-іал'-н-ий* (**ген'ій-ал'-н-ий, *стипенд'ій-ал'-н-ий*); дієслівні основи на голосну – інтерфікса л': *клей-л'-н-ий, морози-л'-н-ий, склада-л'-н-ий, спа-л'-н-ий, точи-л'-н-ий*.

На периферії інтерфіксальної підсистеми перебувають одно-, три- і чотирифонемні структури – усього 9, що зафіксовані лише у 22 прикметниках на *-с'к-* (5,5%), та три- і чотирифонемні інтерфікси (ГП, ГПП, ГП'ГП), а також однофонемний П у 77 прикметниках на *-н-* (*-н'*) (1,5%).

Типові інтерфікси будуються за спадною гучністю: перед обома суфіксами найчастіше уживані 'голосна + сонорна /в, м, н, р, л', й/'. Певною мірою "випадково" уживаними (зафіксовані в одиничних похідних) є сполуки 'голосна + дзвінка /д/' і 'голосна + глухі /т/' перед *-с'к-*; 'голосна + дзвінка /з/', 'голосна + глуха /т/' – перед *-н-*. Широко вживані інтерфіксальні сполуки 'голосна + глуха /ч/' можливі лише перед сонорним суфіксом *-н-*, а 'голосна + /ш/' – перед суфіксом *-н'*, що утворює похідні від прислівників, а також *-н-*, який утворює похідні від аббревіатурних основ.

Отже, відповідно до закону переваги (чим довша мовна одиниця, тим менше таких одиниць у мові [16, 165–166]) переважають двофонемні односкладові структури ГП і ГП' та однофонемна нескладова П', які є морфонологічно оптимальними щодо

конститутивної функції у похідних прикметниках. Вони реалізуються у $\approx 88\%$ інтерфіксальних прикметників на **-с'к-(ий)** та в $\approx 99\%$ прикметників на **-н-(ий)**, **-н'-(ій)** і входять до ядра інтерфіксальної підсистеми.

Характерно, що майже всі морфонологічно типові (й окремі нетипові) структури інтерфіксів за фонемним вираженням подібні до суфіксів. Частина інтерфіксів за фонемним вираженням збігається з повноцінними прикметниковими суфіксами – 5: **ів** (*дракон'-ів-с'к-ий – брат'-ів-ø*), **ов** (*толст-ов-с'к-ий – зим-ов-ий*), **ив** (*спорт-ив-н-ий – правд-ив-ий*), **ан** (*ос'віт'-ан-с'к-ий – вес'н'-ан-ий*), **ен** (*кладовищ-ен-с'к-ий – зробл-ен-ий*); іменниковими суфіксами – 8: **ар** (*друк-ар-с'к-ий – бетон'-ар-ø*), **ер** (*дизайн-ер-с'к-ий – трен-ер-ø*), **ій** (*піфагор'-ій-с'к-ий – вод'-ій-ø*), **ич** (*его-ійст-ич-н-ий – москв-ич-ø*), **ал'** (*театр-ал'-н-ий – норм-ал'-ø*), **оз** (*тиф-оз-н-ий – тромб-оз-ø*), **тел'** (*напл'ува-тел'-с'к-ий – учител'-ø*), **ш** (*вчора-ш-н'-ій – програ-ш-ø*); прикметниковими та іменниковими – 2: **ин** (*куб-ин-с'к-ий – матер-ин-ø* і *вход-ин-и*), **ат** (*схизм-ат-с'к-ий – вус-ат-ий* і *декан-ат-ø*). Усі надлишкові структури (3-, 4-, 5-, *6-ти фонемні) є індивідуальними за планом вираження: **тей**, **іан**, ***ійан**, **итан**, **ітан**, **ит'ан**, **елен**, **олез'**, **уз'іан**, ***уз'ійан**; **іал'**, **уал'**, **атич**, **айіч**, **атоз**.

Фонемні особливості інтерфіксів простежуються у співвідношенні голосних і приголосних, їхній комбінаториці та кількості слововживань із цими інтерфіксами. У конститутивній функції інтерфіксів беруть участь усі голосні (табл. 3).

Таблиця 3. Конститутивна функція голосних в інтерфіксах

Фонеми	У позиції перед -с'к-		У позиції перед -н/-н'-	
	Кількість інтерфіксів	Кількість слововживань	Кількість інтерфіксів	Кількість слововживань
/i/	6 (*8)	262 (+ *6)	5	574
/и/	7	37	4	307
/е/	8	24	4	12
/а/	10 (*12)	70 (+ *6)	9	309 (– *10)
/о/	3	15	4	487
/у/	1 (*2)	1 (+ *1)	1	29

Кількісне співвідношення голосних в інтерфіксах і слововживань з ними свідчить про високий конститутивний потенціал /і/ та низький /у/, /е/ в інтерфіксах, уживаних перед обома суфіксами. У прикметниках перед **-н-** голосні /и/, /о/, /а/ більш-менш рівномірно розподіляються між інтерфіксами й уживаються майже в однаковій кількості похідних. У прикметниках на **-с'к-** обмежено уживана, крім /у/ та /е/, також /о/. Фонема /а/, /е/, /и/ конституують значну кількість інтерфіксів, однак уживаність цих інтерфіксів у словах обмежена.

Із 32 приголосних у конститутивній функції фіналі інтерфікса беруть участь лише 15 фонем (в інтерфіксах перед **-с'к-** – 12, перед **-н-/н'-** – 9). Це сонорні /в, м, н, н', л, л', р, й/, дзвінки /д, з, з'/ та глухі /т, т', ш, ч/ (табл. 4).

Таблиця 4. Конститутивна функція приголосних в інтерфіксах

Фонема	У позиції перед -с'к-		У позиції перед -н-/н'-	
	Кількість інтерфіксів	Кількість слововживань	Кількість інтерфіксів	Кількість слововживань
/в/	3	226	2	676
/м/	1	1	1	1
/н/	11 (*13)	103 (+ *6)	–	–
/н'/	1	1		
/л/	2	3		
/л'/	2	2	4	3508
/р/	2	11	1	58
/й/	5 (*7)	45 (+ *6)	3	4
Усього		392 (+ *6)		4247
/д/	1	2	–	–
/з/	–	–	4	40
/з'/	2 (*3)	2 (+ *1)	–	–
Усього		4 (+ *1)		40
/ч/	–	–	4	640
/ш/	–	–	5	54
/т/	5	8	3	8
/т'/	1	1		
Разом		9		702

Очікувано, відповідно до комбінаторики фонем у слові фіналь інтерфікса перед “глухим” суфіксом **-с'к-** завершує сонорна, найчастіше **/в/** та **/н/**. Так само у фіналі інтерфікса перед суфіксом **-н/-н'** найуживанішими є сонорні, але **/в/** та **/л'/**. На відміну від **-с'к-**, “сонорний” суфікс **-н/-н'** фонемно сумісний з глухою фіналлю інтерфікса – значно частіше (702 слововживання), ніж із дзвінкою (усього 40 слововживань).

Комбінаторика фонем в інтерфіксальній зоні має певну закономірність, яка визначена морфологічною системою української мови. У позиції перед обома суфіксами можливі лише чотири інтерфікси **ій, ей, ов, ар**, які за кількісними показниками можна вважати більш показовими для одного із суфіксів, а саме **ов** та **ар** – для **-н/-н'**. Усі інші інтерфікси однозначно “прогнозують” один із суфіксів. Так, інтерфіксальні сполуки **/ів/**, **/ан/** стовідсотково прогнозують наступний суфікс **-с'к-**; сполуки **/ич/**, **/іч/**, **/ив/** – наступний суфікс **-н-**, а сполука **/голосна + ш/** – наступний суфікс **-н'** або **-н-**.

Певна фонемна подібність інтерфіксів спонукає лінгвістів у якийсь спосіб їх об'єднати. Так, Є. Карпіловська відносить інтерфікси зі спільною консонантною фонемою до одного градуального ряду [10, 250]. На наш погляд, інтерфікси, що виявляють ознаки дистрибутивного розподілу, можуть бути включені в інваріантно-варіантні відношення, подібні, з одного боку, до фонем, а з другого – до морфем. Інваріантність інтерфіксів, подібно до фонем, лежить у площині плану вираження. Подібно до морфем, варіантність плану вираження інтерфіксів має бути не менше 50 % [14, 264]. Варіативною в інтерфіксах є голосна фонема, яка має меншу інформативну значущість, а приголосна як інформативно значуща завжди лишається незмінною.

У прикметниках на **-с'к-** фонемно подібні інтерфікси групуються навколо п'яти вихідних інтерфіксів **ів, й, ан, ин, ар** (табл. 1). Кожен із п'яти вихідних інтерфіксів має варіанти, які, подібно до інших мовленнєвих одиниць, можна назвати алоінтерфіксами. Найбільшу варіативність виявляють інтерфікси із постійними фонемосполуками **/ан/** – 10 алоінтерфіксів та **/й/** – 5 алоінтерфіксів; 8 інтерфіксів подані одним варіантом. У прик-

метниках на **-н-** фонемно подібні інтерфікси групуються навколо шести вихідних інтерфіксів **ов, л', ш, аз, ій, ич** (табл. 2). Найбільш варіативні інтерфікси із консонантним компонентом **ш** – 6 алоінтерфіксів (**ш, іш, иш, еш, ош, аш**), **ч** – 4 алоінтерфікси (**іч, ич, ай/іч, ат/ич**), **л'** – 4 алоінтерфікси (**л', ал', іал', уал'**); 5 інтерфіксів не мають варіантів. Аловаріантна сутність інтерфіксів може бути уточнена з урахуванням виконуваної інтерфіксом функції.

Як показує дослідження, список інтерфіксів є закінченим. Структурний опис інтерфіксів на матеріалі всіх слів української мови дає можливість систематизувати інвентар інтерфіксів щодо кожної частини мови, виявити найчастотніші інтерфікси та типові умови їхнього виникнення, а також додаткове навантаження, яке за ними закріплюється у похідному слові.

1. *Бондарко Л. В.* Звуковая организация морфемы и фонемный состав словоформ // Морфемика. Принципы и методы системного описания. – Л., 1987. – С. 26–27; 2. *Брахнов В. М.* Склад, його фонетична будова. Складоподіл // Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика. – К., 1969; 3. *Герд А. С.* Семантика морфем: значение или значимость (valeur)? // Структурная и прикладная лингвистика. – Вып. 1. – Л., 1983. – С. 47–52; 4. *Городенська К. Г., Кравченко М. В.* Словотвірна структура слова (відіменні деривати). – К., 1981; 5. *Горпинич В. О.* Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія. – К., 1999; 6. *Грищенко А. П.* Морфологічна будова сучасної української мови. – К., 1975; 7. *Грищенко А. П.* Суфіксальний словотвір прикметників в українській мові // Словотвір сучасної української літературної мови. – К., 1979; 8. *Жовтобрюх М. А.* Українська літературна мова. – К., 1984; 9. *Земская Е. А.* Интерфиксация // Современный русский язык / Под ред. В. А. Белошапковой. – М., 1981; 10. *Карпіловська Є. А.* Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови: будова та реалізація. – К., 1999; 11. *Касевич В. Б.* О фонетике и фонологии слова // Морфемика. Принципы и методы системного описания. – Л., 1987. – С. 78–86; 12. *Ковалик І. І.* Дериватологія (словотвір) як самостійна лінгвістична дисципліна та її місце у системі науки про мову // Словотвір сучасної української літературної мови. – К., 1979; 13. *Комарова Л. И.* Качественные и количественные характеристики системы словоизменения существительных в современном украинском языке: Дис. ... канд. филол. наук. – К., 1986; 14. *Лопатин В. В.* Русская словообразовательная морфемика. Проблемы и принципы описания. – М., 1977; 15. *Панкрац Ю. Г.* Морфонологические характеристики слова и их представление в грамматике и словаре // Слово в грамматике и словаре. – М., 1984. – С. 79–84; 16. *Перебийніс В. С.* Кількісні та якісні характеристики системи фонем сучасної української літературної мови. – К., 1970; 17. *Плюц М. Я.* Словотвір // Сучасна українська

літературна мова / За ред. А. П. Грищенка. – К., 1997. – С. 254–304; 18. *Савченко И. Ф.* Типология фонемной структуры морфем префиксальных прилагательных украинского языка: Дис. ... канд. филол. наук. – К., 1991; 19. *Шанский Н. М., Тихонов А. М.* Современный русский язык: В 3-х ч. Ч. II. Словообразование. Морфология. – М., 1981.

В статье рассматривается консонантно-вокалическая структура интерфиксов в именах прилагательных на -с'к-(ий) и -н-(ий), -н'-(ій), выявляются их типологические особенности и пределы вариативности.

Ключевые слова: *имя прилагательное, интерфикс, алоинтерфикс, консонантно-вокалическая структура, конститутивная функция.*

The article deals with consonant-vocalic structure of interfixes in adjectives on -с'к-(ий) and -н-(ий), -н'-(ій), defines their typological features and the scope of variability.

Key words: *adjective, interfix, alointerfix, consonant-vocalic structure, constitutive function.*